

פרטיכל מס. 2/50

מישיבת ועדת הכספים

ביום ד', טו' בסיון תש"י (31.5.50)

נוכחים:

ד.צ. פנקס - יו"ר
ד"ר י. בדר
י. אפרתי
פ. נפתלי
ש. דיין
י. רוקח
א. אלישר
ד"ר א. גרנות
ב. רפטור
א. הרצפלד
ד"ר מ. סנה

פוזמנים:

ד"ר פורת - מטעם משרד האוצר
ד"ר ברגמן - מטעם משרד האוצר
י. זבגי - מטעם משרד האוצר

ס. אילון - מזכיר הועדה

סדר-היום:

- א. שכר-דירה ברכוש הנטוש.
- ב. אגרות החוב של ממשלת המנדט.
- ג. הלואות לעיריות לשכון ותיקים.
- ד. חוק פקודת המסחר עם האויב.
- ה. חוק סלווה לפרדסנים.
- ו. בניין הכנסת - בית העם.
- ז. שיטת המסים של העיריות.
- ח. ברור תביעות הסוכנות היהודית ושיתוף הממשלה בעול הקליטה.
- ט. קבלת פקידים חדשים.
- י. פרסום בעתונות.
- יא. הוצאות ארזוניות.
- יב. פעולות מודיעין לחקר דעת הקהל.
- יג. ארנונה.
- יד. הוצאות אדמיניסטרטיביות.
- טו. מס מותרות.
- טז. המשך הדיון על התקציב - הכנסות - מס מכוש.

הישיבה נפתחה בשעה 09.10.

א. שכר דירה ברכוש הנטוש:

ד"ר בדר: אנו עסוקים בשלנו, וכינתיים האפוטרופוס עושה את שלו, ישנה החלטה של ועדת המסנה שלנו לעניני האפוטרופוס על הרכוש הנטוש, שועדה זו תקבל דין-וחשבון פעם בשלושה חדשים, הועדה הזאת ישבה בפעם האחרונה לפני ההעברה לירושלים, אני מציע להחליט להטיל על ועדת המסנה להיפגש עם האפוטרופוס, ולברר מה נעשה בענין שכר הדירה ברכוש הנטוש.

היו"ר ד.צ. פנקס: לפי החוק שייך היה השר לפרסם בתקנות את הקווים הכלליים שעל פיהם נקבע שכר הדירה. בקשתי את השר להביא לפני הועדה הזאת את המספרים הכלליים. שפירד יהיה מוכן להביא את הדברים בשבוע הבא. אני מציע שלא יהיה דיון בוועדת מסנה בענין זה עד לאחר שנשמע את הדו"ח משפירד.

ד"ר בדר: אני מציע להחליט שלא יהיה מקום לשנוייים בשכר הדירה ברכוש הנטוש לפני שהתקנות תתפרסמה.

היו"ר ד.צ. פנקס: בזמנו קבענו בחוק מה שקבענו. אני מבקש את האוצר לדאוג לכך שהפרסום ייעשה. בחוק כתוב ששנוייים בשכר הדירה לעומת הסכום הקבוע בחוזה אפשריים רק על ידי הגשת תביעה לבית משפט שלום. היות והפרוצדורה הזו היא ארוכה בין כך, אני מציע לקבל החלטה שהשנוייים שנית המשפט יחליט עליהם יחולו מאותו תאריך שבו יפרסם השר את התקנות.

סיכום: הוחלט לדחות את הדיון העניני בשאלת שכר דירה ברכוש הנטוש עד לאחר שהועדה תשמע דו"ח מהאפוטרופוס על הרכוש הנטוש. כן הוחלט ששנוייים בשכר הדירה אשר בית-משפט יחליט עליהם, יחולו מאותו תאריך שבו יפרסם השר את התקנות.

ב. איגרות החוב של ממשלת המנדט:

ד"ר בדר: גם היום ישנה ספקולציה בקשר לאיגרות החוב. אנשים קונים את האיגרות במחיר נמוך מאד. עלינו לברר את הענין, ולהחליט שהממשלה אינה צריכה לוותר בענין זה. אני מציע להעמיד את הענין לדיון עוד היום.

היו"ר ד.צ. פנקס: שר האוצר הבטיח להביא לוועדה את הודעת הממשלה בענין איגרות החוב בשבוע הבא. לדעתי הממשלה שקבלה על עצמה את האחריות כלפי איגרות חוב אלה, על פי ההסכם עם אנגליה, צריכה לעשות הכל כדי לעמוד בהתחייבותה בלי שינוייים, אשר למחיר האיגרות, אין אנו יכולים להגיד על כך דבר, מאחר שהמחיר תלוי בהיצע ובביקוש.

סיכום: הוחלט לנקש את שר האוצר לסטור את הודעת הממשלה בענין איגרות החוב (ברבונס) בשבוע הבא.

ג. הלואות לעיריות לשיכון ותיקים:

היו"ר ד.צ. פנקס: מר רוקח עורר את שאלת ההלואות לשיכון ותיקים דרך הושויות המקומיות. ועדת המסנה המטפלת בענין זה לא נפגשה. אני סבור שמצדנו אין כל התנגדות להעביר את הסכומים אשר הוקצבו לעיריות באופן ישיר דרך העיריות, ולא דרך הבנקים האיפותיקאיים, בתנאי שהעיריות תכסחנה לתת את ההלואות באותם התנאים כמו האחרים. עומדת השאלה אם העיריה תהיה בעלת הרכוש או שהיא תמכור אותו. אם היא תמכור את הרכוש, מוטב שהבנק ייגבה את הכסף.

ד"ר גרנות:

אינני מבין לשם מה סידור זה נחוץ לעיריה.

י. רוקח:

העיריה מפנה מסכנות עוני ומעבירה אותם לבתים החדשים הנבנים. אחרי שהדיירים ישלמו את כל הכסף, הם יהיו הבעלים של הבתים. האנשים מסכנות העוני אינם רוצים לעבור, ואנו כמעט כופים אותם לעשות זאת. העיריה צריכה להיות אחראית בעד הכסף, כי היא משקיעה לענין זה כסף נוסף.

פ. נפתלי:

אינני חושב שהאוצר יתנגד להעביר את הכסף לעיריה למטרה זו של פינוי מסכנות העוני. אנו יכולים להניח שהעיריה היא הבעלים של הרכוש. אם היא תרצה לסטור אותו, אין בכך אסון.

ד"ר גרנות:

אמרנו בשעתו שהדבר ייעשה דרך בנקים איפותיקאים. אילו היה לעיריה מוסד איפותיקאי משלה, הייתי מבין את הרצון להעביר את הכסף לעיריה באופן ישיר. אחרת, תצטרך העיריה להשכיר בנינים וכו'. אינני מבין מדוע העיריה רוצה זאת, אם מצבה אינו מזהיר. אני מבין את הצד החיובי שבפעולה זאת, רק אם היא קשורה עם השקעות הון בקשר לפינוי מסכנות העוני.

היו"ר ד.צ. פנקס:

העיריה מטפלת בעניני שיכון זה זמן רב. היא בעלת בתים ומקבלת שכר שירה. קיים על-יד העיריה מוסד "עזרה וגברון" שהוא מוסד אפותיקאי. כיום יש למוסד זה רכוש עצמי של מאות אלפי לירות.

סיכום:

הוחלט להמליץ בפני שר האוצר על מתן הטכום המיועד לעיריות לשיכון ותיקים באופן ישיר לעיריות שתדרושנה זאת, בתנאי שההלוואות לאנשים תינתנה באותם התנאים כמו דרך הבנקים האפותיקאים.

ד. חוק פסודת המסחר עם האויב:

היו"ר ד.צ. פנקס:

האוצר הגיש הצעת חוק שבאה לתקן ספק אם בקשר למסכות שעל פיה הותקנה תקנה מסויימת היתה מספיקה או לא. הכנסת העבירה את החוק אלינו. עד עכשיו כל אלה שהיו להם תביעות על רכוש אויב לא יכלו לקבל את המגיע להם. נתברר שאין צורך פשינוי בחוק כדי לאפשר לאנשים לקבל את שלהם, אלא לשם זה צריך השר להוציא צו. ההצעה היא שהשר יוציא צו. (קורא את הצו ואת התוספת).

סיכום:

ההצעה נתקבלה על-ידי הועדה. הוחלט לבקש את נשיאות הכנסת להעמיד את החוק על סדר יומה של הכנסת.

ה. חוק מלווה לפרנסנים:

היו"ר ד.צ. פנקס:

בועדת משנה שדנה בחוק זה הכנסנו אי-אלה שינויים בנוסח החוק: נשארה פתוחה שאלה אחת שהחלטנו להביאה הנה. בחוק ישנו סעיף האומר שהפסדיה והוצאותיה של מועצת פרי הדר בקשר למתן המלוות ולגבייתן ובקשר לחובות ולהתייבויות לפי תנאי ההלוואה שהוסכם עליהם עם שר האוצר, יכוסו מתשלומים שהמועצה תגבה באופן קבוע לפי סעיף 3(ט) בפקולה לשיווק פרי הדר, כתוב שם שבאישור שר החקלאות רשאית המועצה להטיל על כל בעל פרדס בסדינת ישראל, לשלם סכום מסויים שהמועצה תחליט עליו, ולפי אישור של שר החקלאות, לשם כיסוי הוצאות והפסדים הקשורים עם ההלוואות. יוצא מזה שתהיה אחריות הודית בקשר להלוואות, וגם זה שלא יקבל הלוואה יהיה עליו לפעמים לשלם ולשאת באחריות ביחד עם כל יתר מקבלי ההלוואות. לפי זה כל הפרדסים החדשים יצטרכו להשתתף באחריות זאת. אינני רואה את הצדק בענין זה.

אני מבין מדוע הממשלה דורשת את הערבות הזאת. המועצה לשיווק פרי הדר אינה גוף כלכלי חזק. אולם, גם בקשר להלוואה זו ישנה קרן לביטוח מהפסדים, כמו בהלוואה לשיוון ותיקיק. שאלתי משהו מהפרדסנים מדוע הסכימו לתנאי זה, וקבלתי תשובה שהממשלה לחצה, ומאחר שהפרדסנים נמצאים בכל רע, הם הסכימו לתנאי. אתמול היתה שוב ישיבה של המועצה, ושוב הסכימו לתנאי. אני אינני יכול לקבל על עצמי אחריות כזאת, ואני רוצה שהועדה תחליט.

ד"ר ברנר: אני מבין מדוע הסכימו לתנאי. אבל יהיה משונה אם אחרי שבעלי החוב ושר האוצר הסכימו לו, אנחנו נתנגד. אני חושב שהתנאי אינו צודק, אם כי אני מבין מדוע עשה זאת האוצר מבחינה שלו.

י. אפרתי: אני התנגדתי לסעיף זה כל הזמן, ואני חושב אותו לבלתי צודק. עיקר כוחו של הפרדס הוא בפרי. הסגן הוא באופן מיוחד קשה בקשר לפרדסנים. אני מציע שיהיה שינוי כאן ולא יטילו אחריות קולקטיבית על כל הפרדסנים.

א. אלישר: ממשלת המנדט נהגה לתת הלוואות לפרדסנים נגד משכנתא, והפרדסן היה היחיד שנתן ערבות נגד הלוואה. לשם מה אנו זריכים להכנס לדברים חדשים ובלתי מנוסטים? אני מציע לתת את ההלוואות לפרדסנים נגד משכנתא של הפרדס עצמו. כמו כן אני מציע להוריד את ההוצאות של רישום משכנתא.

י. רוקח: אני מציע שהיו"ר יבוא בדברים עם שני אנשים מטעם הפרדסנים ויברר אתם מה הדבר היעיל ביותר בשבילם, בלי לקפח את האוצר. הפרדסנים מאורגנים בקואופרטיבים; ייתכן שערבות הקואופרטיבים תפיק.

א. הרצפלד: כל הערבות של המועצה יכולה להיות בקשר עם מכירת הפרי. אפשר לתת ערבות דומה לזו ש"תנובה" נותנת, אולם לא ערבות אבסולוטית.

ד"ר פורת: הצורה של הערבות כמו ל"תנובה" נמצאת בחוק גם-כן.

היו"ר ד.צ. פנקס: לעצם הפרדסן אינו רואה את הכסף עצמו. הוא מקבל דרך המועצה ציוד כגון, מסטרות וצנורות, וקיים שיעבוד נוטריוני על החפצים האלה, כך שהוא אינו יכול למכרם. ליתר בטחון שמרנו שכל היבול מן הפרדס יהיה גם כן משועבד להלוואה. המועצה תהיה רשאית לגבות את השעורים המגיעים עבור ההלוואה תמורת היבול.

ד"ר פורת: אין אנו יכולים להתעלם מכך שהסעיף הזה הוא קשה. היה ויכוח בין האוצר והמועצה, באמצעות מי תינתנה ההלוואות לפרדסנים. אנו רצינו ללכת בדרך הרגילה, כמו בהלוואות אחרות בתעשייה. המועצה עמדה על כך שההלוואות תינתנה באמצעותה. אולם, המועצה היא גוף ללא רכוש למעשה; היא סוכנת של הפרדסנים במכירת הפרי וכו'. כל הבטחונות שהוזכרו על ידי היו"ר הם אלה שהפרדסנים נותנים למועצה. נכון הדבר שכל זכויות המועצה משועבדות כלפי הלווים, אולם מה נותנת המועצה לממשלה בתור לווה ישירה? המועצה אמרה שהיא בעד כח הפרדסנים. ההלוואה ניתנת ל 95% בערך מתוך כלל הפרדסנים. כשם שבפעולות מסחריות, נסקרה של הפסדים, רשאית המועצה לגבות את הפסדים סלל הפרדסנים ששיווקו את הפרי באמצעותה, כן יהיו כל הפרדסנים אחראים עבור הלוואה זאת. המועצה קיבלה את התנאי בשעתו, והסכימה לו שוב שלשום, לאחר שנמסר לה העירעור בוועדה זאת. השר עומד על התנאי הזה מאחר שההלוואה היא לתקופה מסושכת. הבנקים נותנים הלוואה כזאת רק בערבות האוצר, ואם האוצר נותן את ההלוואה הוא דורש בטחון.

ד"ר בדר:

למדינה יש השפעה סכרעת במועצה לשיווק פרי הדר. אם מישהו חייב כסף למועצה באופן ישיר, הרי הוא חייב את הכסף הזה למדינה. שר האוצר מסנה את החלק הסכריע של אנשי המועצה. המכונות עצמן לא היו מספיקות לבטח את ההלוואה, אולם הבטחון על הקרקע היה מספיק גם בלי המכונות. למעשה ישנו בטחון על הקרקע, סאחר שאי אפשר להעביר אותו בלי רשות האוצר. ייתכן שיהיה מקרה בודד שבו הבטחון הזה לא יספיק, אולם אין לקבוע דבר משונה כל-כך בגלל זה. השיטה של אחריות קולקטיבית היא סטוכנת, ואינני מקבל אותה.

היו"ר ד.צ. פנקס:

יכולה להיות סכנה פוליטית, נניח שבטיבוב השני, חו"ח, יפול שטח מסויים סתוך הפרדסים לידי האויב. במקרה כזה, כל הפרדסים שנשארים במדינה יצטרכו להיות אחראים בעד החובות של השטח שכבר לא יהיה במדינה. אינני חושב שבניע למצב כזה, אבל אין לחייב את הפרדסנים מראש לדברים בלתי צפויים. אם יש צורך בשעבודים נוספים אני סוכן לכך שתהיה מסכנתא כללית שלא תירשם בטאבו, בטפר השיעבודים יהיה כעין ספר מסכנתאות.

סיכום:

הוחלט להודיע לשר האוצר שלא נמצא אף אחד בוועדה שהיה מוכן לתמוך בצורה

זו של ערבות הדדית.

ג. בנין הכנסת: - בית העם:

היו"ר ד.צ. פנקס:

ישבתי עם הנשיאות בענין בית-העם. הנשיאות מודה בכך שהיתה שגיאה פורמאלית, ושהיא אינה גוף משפטי, וכן שהיתה צריכה להביא את הדבר לוועדה לפני החתימה. הנשיאות ביקשה שועדת מסנה של ועדת הכספים תבדוק את האבר ותלמד את הפרק הזה.

סיכום:

נבחרה ועדת מסנה מורכבת מהח"ח נפתלי, גרנות ופנקס, שתברר ותיבדוק את הענין

באופן יסודי.

ז. שיטת המסים של העיריות:

היו"ר ד.צ. פנקס:

כידוע לכם קיימת ועדת מסנה מסותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים הדנה בענין המסים של הרשויות המקומיות. דוד הכהן, חבר ועדת הפנים, בקש להצטרף לוועדת מסנה זאת כנציג חיפה. גם אנו צריכים להוסיף עוד חבר. אני מציע שמר בניחובסקי יצטרף לוועדת מסנה זו.

סיכום:

הוחלט לצרף לוועדת המסנה הדנה בשיטת המסים של העיריות את דוד הכהן וא.ס. בניחובסקי.

ח. בירור תביעות הסוכנות היהודית ושיתוף המסלה בעול הסליטה:

החלטנו לבחור בוועדת מסנה שתטפל בבקיה זו.

היו"ר ד.צ. פנקס:

סיכום:

נבחרו לוועדת המסנה אשר מתפקידה לטפל בתביעות הסוכנות היהודית ובשיתוף המסלה בעול הקליטה בחברים הנאים: ד"ר בדר, ש. דיין, ג. רפטור, י. רוקח, א. הרצפלד, א. אלישר וד.צ. פנקס - יושב-ראש.

ט. קבלת פקידים חדשים:

היו"ר ד.צ. פנקס: קבלנו החלטה שאסור לממשלה למנות פקידים חדשים מאפריל עד יוני בלי אישור של הועדה. עד עכשיו לא הוגשה הצעה לאשר קבלת פקידים חדשים. אתמול הגיש שר האוצר רשימה של פקידים כאלה. ההצעה נוגעת לאגף המסחר והתעשית. שר האוצר מבקש אישור לקבל 18 איש, ביניהם 5 למרכז ההשקעות. (קורא את ההצעה).

ד"ר בדר: האינפורמציה אינה מספיקה; עלינו לדעת פרטים בקשר לעובדים הנמצאים כבר במשרד.

היו"ר ד.צ. פנקס: (קורא בספר התקציב) את מספרי העובדים במשרד המסחר והתעשית באגפים השונים.

י. זגני: בתקציב הקודם היו במשרד זה 158 עובדים. בתקציב החדש הבאנו בחשבון תוספת של 10 אנשים. התפקידים האלה הם חיוניים; העובדים האלה יעסקו בעניינים הנוגעים לתיכנון ופיתוח. לא הספקנו להדפיס את החומר. אני מציע לבחור עובדים לתפקידים חיוניים. לא הספקנו להדפיס את החומר. אני מציע לבחור בועדת משנה שתטפל בעניין זה, ואנו נגיש לה את החומר בימים הקרובים. אחר-כך אפשר יהיה להביא את הדבר לאישור הועדה.

י. רוקח: האם אנשים אלה עובדים כבר?

י. זגני: אינני יודע אם הם עובדים, אבל אין משלמים להם.

א.ס. בניחובסקי: אני מציע לאשר סיד את קבלת העובדים החדשים למרכז ההשקעות. בקשר לשאר, אני מסכים לנך שועדת משנה תדון ותוציא מסקנות.

ש. דיין: לרוכנו יש הרגשה שהמנגנון מגופה מדי, ודבר זה עלול להרוס אותנו. אינני אומר זאת משום שהפקידים אינם נאמנים ומסורים, אבל מאחר שאין לנו אפשרות להחזיק פקידים כה רבים, אלינו להסתפק בפחות. חשבתי שהדבר הראשון שמבקר המדינה יעשה-יהיה, לקבוע אם מספר הפקידים בכל משרד מתאים לצרכים או שהוא באמת מגופה. אם נאשר הפעם, יציפו אותנו. אני מציע שנחכה עד שפשמע הסברה משר האוצר; אם הוא ישכנע אותנו שיש צורך לקבל את האנשים האלה, נקבל. אבל מוכרח להיות בירור יסודי לפני שאנו מאשרים את הדבר.

ד"ר גרנות: ישנם מקומות שבהם אפשר לצמצם את המנגנון, ולעומת זאת ישנם מקומות אחרים, כגון במרכז ההשקעות, שרצוי להוסיף שם עובדים. אם כל התנגדותי למספר המופרז של עובדי המדינה, אני מציע לאשר את קבלת העובדים למרכז ההשקעות.

ב. רפפורט: בוויכוח בכנסת היה לי רושם שכולם מסכימים לנך שהמצב הקיים בעניין האדמיניסטרציה הוא בלתי אפשרי. החלטה של ועדת הכספים היום לקבל עובדים נוספים יכולה להיות מזעזעת. אם ענייני עידוד השקעות הון דורשים אנשים נוספים, הרי יש לקבל את האנשים, אולם אינני מציע לעשות זאת היום. אני מציע לקבל החלטה פה אחד שנדון על הדברים לגופם בעוד חודש, ביחד עם פתרון השאלה היסודית של המנגנון. אני רוצה לשמוע הסברים רציניים לפני שאנו מקבלים החלטה.

א. אלישור: אני מצטרף לדעת השוללים. ראש-הממשלה הודיע שיש ועדה לקבלת פקידים בדרגות מסויימות. אני מציע שועדת בקרת בין-סיעתית תבדוק את בעיית הפקידות בכל המשרדים, תסיימם כי קיימת כפילות עצומה בענייני המנגנון. כרגע אינני מציע להוסיף פקידים.

ט. גפתלי: ישנם מקרים שבהם נהיה מוכרחים להוסיף פקידים, ומרכז ההשקעות הוא אחד מהמקרים הטיפוסיים האלה. אנו צריכים לתת לפקידים טובים לעבוד שם. ייתכן שנמשרדים אחרים יש יותר סדי פקידים, ויש לפתורם. אין לדחות בגלל זה עבודות חשובות. אני מסכים לקבל את הפקידים למרכז ההשקעות כדי לבודק את הדרישות האחרות.

י. רוקח:

אין איזון בתוך המנגנון. ישנה כפילות בין המנגנון הממשלתי והטכני. בתוך הממשלה עצמה ישנה כפילות גדולה בין המשרדים. התחייבות המדינה כלפי עובדיה היא גדולה מאד. עוד לא הסדרנו את הדברים האלה כגון פנסיה ותגמולים. אם יש צורך בעובדים למט הכנסה או לאיזון שהוא מקום אחר, אפשר למצוא את האנשים במשרדים אחרים. אני מציע לטפל בבעיה הזאת בכללותה, ולא מתחילת חלקים חלקים. אני מצטרף לדעתו של מר דיין.

י. אפרתי:

היתה בקורת על הפקידות, אולם איש לא עשה בדיקה יסודית בעניין זה. פקיד המכבד את עצמו אינו רוצה לעמוד תחת בקרת סתמדת כזאת. אנו יכולים להקים ועדה שתבדוק את הדבר, אולם אין לי בטחון שהיא תזליח לעשות זאת. אני מציע לאשר את קבלת העובדים למרכז ההשקעות, ולבדוק את כל היתר.

א. הרצפלד:

עלינו לדאוג לצמצום המנגנון, ולהעברת אנשים ממשרד למשרד כדי לאזן את הפקידות. עלינו לבדוק, במקרה שישנה הצעה לקבלת עובדים חדשים, אם אפשר למצוא את העובדים האלה במשרדים אחרים. אני מצטרף להצעה לאשר את קבלת העובדים למרכז ההשקעות, ולדחות את החלטה בקשר לאחרים עד לבדיקה יסודית.

ד"ר בדר:

בתוך מנגנון שהוקם בחפזון ישנם פקידים טובים ופקידים פחות טובים. כשאנו מדברים על הפקידות, עלינו לקחת בחשבון את אמצעי המדינה ואת צרכי המדינה. עובדים צריכים לקבל תנאים מתאימים; אם יש יותר מדי עובדים, אי אפשר לתת להם תנאי עבודה טובים. כשהחלטנו על מרכז ההשקעות, חשבתי שיספיקו את האנשים למרכז ההשקעות מתוך 5 משרדים המספלים בבעיות אלו. כאן באה הצעה חדשה. בכדי לדעת אם יש לקבל את העובדים האלה, צריך לדעת מי מטפל בעבודות אלה בתוך המשרדים וכו'. אין אנו יודעים מספיק על המשרד עצמו. איננו יודעים אם מספר זה מגדיל את מספר העובדים הרשום בתקציב או לא. אני מבקש לא לקבל היום החלטה. ועדת משנה יכולה ללמוד את העניין, ואז נחליט.

ד"ר ברגמן:

כבר היום ישנן תלונות שהמרכז אינו נותן תשובות מהירות. אין לו עובדים. דוקא במקום זה אסור לחסוך באנשים. את גביית מס ההכנסה אפשר לסדר במספר הפקידים הקיימים; מרכז ההשקעות אינו יכול להתחיל לעבוד מאחר שאין לו כתבנית ואין לו עובדים אחרים. גם במשרדים האחרים אין כתבניות. בפנים הסב דע, אולם אפשר להמשיך בעבודה. בטפול עם אנשי חוץ, אסור לנו לתת להם לחכות זמן כה רב.

הי"ר ד.צ. פנקס:

המנגנון הוקם בחפזון ולא כל האנשים המהויים אותו היו בעלי נסיון אדמיניסטרטיבי. הממשלה חסרה מחלקת מנגנון עצמאית וחזקה. השפעת מחלקת המנגנון על המשרדים אינה ניכרת, וכל שר הוא נגיד ומצוה. ייתכן שמצב זה קיים בפני שועדת השרים עומדת לעל למחלקה זאת, והעבודה אינה מרוכזת. בחודש פברואר בקשנו את מבקש המדינה להגיש לנו דו"ח על מספר הפקידים ויעילותם והצורך בהם. לא קבלנו את הדו"ח הזה עד היום. יש לכתוב למבקש המדינה ולהגיד לו שחוסר דו"ח זה מונע מהועדה לטפל בשאלת העובדים. המבקר יכול לעשות את עבודתו לפי המשרדים, ואין אנו צריכים לחכות עד שהדו"ח על כל המשרדים יהיה מוכן. הייתי רוצה לשמוע מר זגני אם אי אפשר למצוא את האנשים הדרושים למרכז ההשקעות במחלקות אחרות של הממשלה. (קורא את פירוט התפקידים של האנשים המוצעים למרכז ההשקעות).

י. זגני:

עוד תהיה לוועדה הזדמנות רחבה לטפל בשאלת המנגנון ולראות איך הפקידים מתחלקים לעובדים מקצועיים ולאדמיניסטרטיביים בכל תא של משרד הממשלה. תשמעו לא מעט על הקשיים בהשגת פקידים טובים, ותוכחו לדעת שזוהי סיבה לפעמים לאי אפשרות לוותר על אלה שאינם דרושים במאה אחוזים. סעיפים רבים בתקציב הפיתוח לא יוכלו להיעשות אם לא יהיה מנגנון נוסף, בעיקר מקצועי.

היתה הצעה בכנסת להחליט לא לקבל במשך החדשים אפריל-יוני אף עובד. ההצעה לא נתקבלה מתוך כך ששר האוצר ויושב-ראש ועדת הכספים הודיעו שועדת הכספים תבדוק את המקרים החיוניים ביותר. הדבר קבל פרסום ואנשים התחילו לחפש עובדים סקצועיים חיוניים. הן מבחינת התנאים והן מבחינת ההעברה לירושלים קשה לקבל עובדים חדשים מהסוגים החסרים לנו. עוד יותר קשה להחזיק את האנשים האלה העובדים כבר במשרדי הממשלה, מאחר שלכל אחד מהם יש הצעות טובות יותר במקום אחר.

יש להפריד בין שאלת המנגנון בכללה, לבין שאלת העובדים החיוניים. במקרה זה מדובר על מוטחים. אפילו אם ישנם מוטחים כאלה במשרדים אחרים, לא תהיה אפשרות להעביר אותם למרכז ההשקעות, מאחר שהם דרושים במשרדים שלהם. גם כשמעבירים כתבנית ממשרד למשרד, היא חסרה באותו המשרד שממנו לוקחים אותה.

ס י כ ו ם:
הוחלט לאשר את קבלת 5 העובדים למרכז ההשקעות. בקשר לשאר האנשים תדון ועדת משנה, ביחד עם ההצעות שתבואנה ממשרדים אחרים לקבלת עובדים. חמשת העובדים למרכז ההשקעות אושרו בתנאי שהם ימשיכו כבר בהצעת התקציב, וקבלתם לא תגדיל את התקציב.

י. פירסום בעתונות:

פ. נפתלי: האם השיחות הפרלמנטריות שלנו על התקציב הן לפירסום? אני חושב שעל ידי כך שכל דבר הנאמר כאן מתפרסם בעתונות, אנו הורסים את האפשרות של שיחה חופשית לפני קבלת החלטה.

היו"ר ד.צ. פנקס: דובר הרבה בקשר לענין זה של פירסום. אחרי כל ישיבה של ועדת הכספים אני טורח כדי להכין תמצית לעתונות. אני מבקש את חברי הועדה לא לפרסם דברים שאינם ניתנים לפירסום.

ש. דיין: אני מציע להגיד לעתונאים שהם אינם רשאים לפרסם דבר בלי אישורו של יו"ר ועדת הכספים. כן אני מציע להסיל קנס על כל עתון שיפרסם דברים שאינם ניתנים לפירסום.
הצעה זו נובעת למשטר במדינה. ענינו של העתונאי לפרסם על כסה שאפשר יותר פרטים. אני מוכן להעביר את ההערות של חברי הועדה לוועדת הכנסת.

ס י כ ו ם:
הוחלט להעביר את ההערות של חברי הועדה בקשר לפירסום בעתונות לוועדת הכנסת.

יא. הוצאות אירגוניות:

היו"ר ד.צ. פנקס: עברתי על כל ההוצאות האירגוניות במצעת התקציב. הוצאות אלה מסתכמות ב 3 מיליון לירות. עלינו לקבל החלטה שיש לקצץ בכל משרד אחוז מסויים מן ההוצאות האלה.

ס י כ ו ם:
הוחלט לחזור שוב לענין זה.

ד"ר ס. סנה:

אינני רוצה לדבר על המעיפים במיסי-
רכוש המופיעים בהצעת הממשלה. בהצעתנו,
ישנו סוג אחד שנעלה עליו את המס, אולם, לדעתי יש להוסיף עוד סעיף אחד
בקשר למסי רכוש, והוא, מס על רכוש שנצבר מרוחי מלחמת העולם השנייה.
במלחמת העולם השנייה לא היה מס על רוחי מלחמה. אין ספק בכך שהיו אנשים
שצברו רכוש רב במלחמה זו. הדבר היה במידה הרבה יותר קטנה במלחמת
העצמאות. מס על רוחי מלחמה מקובל בארצות אחרות, כגון אנגליה. אני
סבור שסמך כזה ייתן הגדלה ניכרת של ההכנסות, ולפי אומדן ראשון נראה
לי שאפשר יהיה להגיע להכנסה של 5 מיליון לירות, כמובן הכנסה חד-פעמית.
כשנגיע להצעות ממשיות נביא אותן. את הסכום הזה נציע להקדיש בדרך
ההוצאות לכיסוי תקציב הבטחון. אין ספק שאפשר להגיע לחקר הדבר, כי
ידוע לנו מה היה לאיש בשנת 1939 ומה יש לו כיום. יכולה להיות ועדת
ההערכה שתקבע בכמה גדול רכושו של אדם, אם היתה הגדלה ניכרת. המס יהיה
מודרג וצודק. הוא לא יפגע בהסווגי העם ולא בסוחרים זעירים מהמעמד
הבינוני, וכן לא על בעלי בתים קטנים, אלא לשכבה דקה שצברה לפחות
50 מיליון לירות תוספת רכוש מרוחי מלחמה. יהודים שלמך ^{ההון} סעיף קטן מופקעים
בעד מצרכים שונים בזמן המלחמה, ולא יזיק אם אלה אשר ^{הכנסת} חזרו את הכספים
ישלמו עליהם מס.

ד"ר נדר:

לדעתי יש להכפיל את הורקו החקלאי
לפחות בשנים, הנימוק הוא זה שערך הכסף
פחת. כשם שמגדילים הכנסות ידועות, פי חמש מסיבה זאת, אני חושב שאפשר
להכפיל את מסי הקרקע במקלאות. הרוחים מן הקרקע בחקלאות גדלו, לא למעשה,
אבל בכסף.

בקשר למס, ישנם שלושה או ארבעה סוגים
שאינם משלמים דבר, לטובת הערבים. בשנה שעברה צריך היה המס הזה לתת
מאה חמישים אלף לירות ונתן 147 אלף. כעת מציעים להגדיל את המס
ל 200 אלף לירות. אני חושב שאפשר להגדיל את המס הזה ל 400 אלף לירות.
הבריטים בנו את המס בצורה אנטי-יהודית; אני חושב שיהיה צורך להגדיל
בין סוגי הקרקע.

אני מציע להעביר את הורקו ^{העירייה}
לרשויות המקומיות. אפשר יהיה להוריד את הכסף הזה שייכנס מהמס מהענקות
הניתנות לעיריות בין כך. אני בטוח בכך שהעיריות תהיינה מעוניינות
לגבות את המס בעצמן; אם תגבינה את הכסף בדרך ישירה, תחסוכנה יותר
בזמן הוצאתו; מנגנון שלם ממשלתי שעסוק היום בגביית המס יהיה פסוק.
אותו המנגנון שגובה כעת את הורקו העירוני יוכל לגבות את שניהם ביחד.
לעומת זאת, אני מציע להגדיל את המנגנון הגובה את מס הכנסה, כי על ידי
כך נחסוך לאוצר סכומים ניכרים.

א. הרצפלד:

אני מבין שכשסנה יביא את הצעתו
נדון עליה.

ההצעה להעביר את גביית מס הורקו
לעיריות יכולה להיות רצינית, מאחר שדרך זו תחסוך לממשלה מחלקה מיוחדת.
השאלה היא באיזו מידה ישפיע דבר זה על תקציב הרשויות המקומיות.

ש. דיין:

מס הרכוש החקלאי קיים עוד מזמן
הטורקים, וגבייתו מוצאת לפועל
על ידי כך שלוקחים את הגורן מן היבול. האנגלים דירגו את המס הזה
אם נקבל את הצעתו של ד"ר נדר, יתנשש הדבר עם הקרן הקימת, מאחר שרוב
הקרקעות של החקלאות העובדת שייכות לקרן הקימת. הקרן הקימת מקבלת
דמי חכירה מהמתיישבים. היתה תקופה, בזמן הממשלה האנגלית, שהמתיישבים לא
יכלו לעמוד לשלם גם לקרן הקימת וגם לממשלה, ובאו בטענות לקרן הקימת.
היום ישנה התיישבות מבוססת והתיישבות זעירה חדשה. ההתיישבות המבוססת
קשורה עם הקרן הקימת אשר לא תותר על דמי החכירה. אין לתבוע מהאנשים
פעמיים. אינני צריך לדבר על זה שהישובים החדשים מקבלים הכנסה כל שהיא
רק אחרי 5 שנים של עבודה. ההצעה אינה באה בחשבון.

ד"ר ברגמן: ההערכה של מס הרכוש העירוני לשנה זו היתה נכונה. בזמן שעשינו את ההערכה אשתקד נכינו את הפיגורים שאנו גובים על ששון 49-1948. אינני חושב שההערכה תעלה השנה. החיוב על בתיים יהיה קטן יותר מאשתקד כתוצאה מחוק עידוד השקעות הון ויגיע ל- 600 אלף ל"י. חשבנו שנגבה על חשבון המגרשים עוד 700 אלף לירות. ייתכן שהחיוב יהיה הרבה יותר גדול, אבל הגביה אינה נעשית כל כך מהר. אני חושב שההערכה של סיליון ושלוש מאות אלף ל"י הולמת את המציאות. החיוב בארץ היה 650 אלף ל"י בערך. טרם נמדדו את החיוב על המגרשים. ייתכן שזה סיליון אולם אינני יכול להגיד בודאות. אינני חושב שנוכל לגבות את המס כולו.

י. רוקח: אין יכולה להיות ההערכה כזאת, אם בתל אביב בלבד מגיעה ההערכה ל- 550 אלף ל"י.

ד"ר ברגמן: אינני חושב שנוכל לצפות ליותר מ- 650 אלף ל"י. ישנם בתיים ששוכרים באי-כח הרשויות המקומיות על העברת הורקו לעיריות. אני חושב את ההעברה הזאת לבריאה מאד. אם העיריות תמלאנה את התנאים שהן לא תקבלנה את המעמסה על בעלי הבתיים. יש נטייה להעביר את הורקו לעיריות ולא להגדיל את המעמסה הכללית על הבתיים. הארנונה מבוססת על מס רכוש עירוני, ואם יעבירו את מס הרכוש לעיריות, יהיה קשה לגבות ארנונה, אולם אפשר יהיה לעשות זאת. לדעתי, אם העיריות מוכנות לקבל את החיוב גביית הורקו מתוך הנחה שההעברה הזאת תהיה במקום 2 סיליון ל"י הענקות, אני חושב ששר האוצר יסכים לכך. אבל אני חושב שהעיריות תעשינה בחשבון הקופה עסק רע, אם כי זה יכול להיות עסק טוב בחשבון ארוך יותר.

א. הרצפלד: כשאנו מדברים על מס רכוש חקלאי אינני סבור שאנו מדברים עלהקרקע, כי אם על סוגי הגידולים, מה שאינו קשור עם דמי החכירה. החקלאות טובלת מנזקים פתאומיים שאי אפשר לראות אותם מראש כגון נזקי כפור, שרפות פשדות וכו'. החקלאות לא קבלה פיצויים על נזקי הכפור, אלא הלואה בתנאים קשים, ברבית קשה ובשעבודים קשים. מסיבה זאת עלינו להיות זהירים בזמן שאנו מחליטים על מס הרכוש החקלאי, ולראות גם את הצד השני של המטבע.

צ'לר א. גרנות: השאלה אם מס הרכוש העירוני יעבור ישר לעיריות אינה שאלה הנוגעת לכאן. עומדת השאלה של ההערכה, ועלינו לדעת מי צודק יותר בהערכתו, האוצר או מר רוקח.

בקשר למס רכוש חקלאי עירבנו כאן את הפרשיות. חכירה איננה מס, כי אם דמי שימוש קרקע. השאלה היא אם ההתישבות החקלאית יכולה לשאת במס נוסף או לא. מתוך ידיעת העניינים, אני אומר שהיא אינה יכולה לשאת במס נוסף. ההתישבות החדשה שרק עתה עלתה על האדמה לא תוכל לשלם דבר. גם על ההתישבות הוותיקה יהיה מס נוסף מעמסה כבדה. עלינו להעלות את ענף הייצור שאנו מעוניינים בו ביותר. אני מתנגד להצעה להגדיל את מס הרכוש החקלאי, כי אני חושב אותה לבלתי צודקת.

י. אפרתי: ההתישבות שלמה ומשלמת גם דמי חכירה וגם מס רכוש חקלאי. בשנים הקודמות לא גבו מהחוכר אלא מבעל הקרקע, והממשלה תבעה את הכסף מהקרן הקיימת. כיום המשק עצמו משלם. אני מציע לשנות את דרגות המס. לא נכון הדבר שהחקלאות סרויחה היום יותר כסף. מחירי התוצרת עלו והיקף התוצרת לא גדל. השנה יהיו

מסים כבדים על הרכוש החקלאי, כגון מס הכנסה וארנונה. אני חושב שהחקלאות לא תוכל לשאת במס רכוש מוגדל. אין אנו צריכים ללכת לפי שיטת ממשלת המנדט, כי ממשלת המנדט היתה מעוניינת לצמצם את החקלאות ואנו מעוניינים לפתחה.

א. אלישר: דעתי שיש להעביר את מס הרכוש (ורקו) לעיריות. נתנאי שהדבר לא יקטין את ההכנסה. אני חושב שעל ידי ההעברת המס לעיריות נקמץ במנגנון ובמספר הגובים. עלינו להעמיד נתנאי שהעיריה לא תוכל להוריד את המס בלי הסכמת המדינה.

אינני חושב שמישהו רוצה להטיל מס על החקלאות החדשה. אולם כאן אפשר לקבוע עיקרון דומה לזה שקיים בשטח התעשייה, ולפטור את הישובים החדשים מהמס למשך תקופה מסוימת. המס צריך להיות מוטל על האדמה החקלאית. לדעתי רצוי והכרחי להגדיל את המס. לחקלאות המנוססת יש הכנסה יתירה. אם בעיר משלמים מס רכוש עירוני, מס רכוש, מס הכנסה, שכר דירה ומסים עירוניים אחרים שונים, אינני מבין מדוע החקלאות המנוססת לא תשלם באופן שווה לאנשי העיר. אם יהיה צורך לשחרר את הישובים החדשים, אפשר להסכים לכך, בדיוק כשם שמסכימים לשחרר מס, בתים חדשים ומפעלים חדשים. אני מבקש לברר מהו תשלום מס הרכוש החקלאי בכלל.

יו"ר ד.צ. פנקס: מתעוררת השאלה אם כדאי, בכלל הכנסה של 200 אלף לירות לשנה, לקיים את המנגנון של מס החקלאות, ולנהל את ההרשמה והגבייה. אני מוטה לשחרר את החקלאות ממס זה.

ס י כ ו ם: הוחלט להמשיך את הדיון בסעיף זה בישיבה הבאה.